

Az edzőképzés és -továbbképzés megítélése és lehetőségei a hazai gyorskorcsolyázásban

**Telegdi Attila¹ – Trzaskoma-Bicsérdy Gabriella² –
Bognár József³**

¹ a Magyar Testnevelési és Sporttudományi Egyetem Téli Sportok Tanszék csoportvezetője, egyetemi adjunktus, az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Sport- és Egészségtudományi Kutatócsoport tagja,

a.telegdi@gmail.com, ORCID: 0009-0005-9915-5727

² az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Sporttudományi Intézet tudományos főmunkatársa, az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, Sport- és Egészségtudományi Kutatócsoportjának tagja

bicserdy.gabriella@uni-eszterhazy.hu, ORCID: 0000-0002-4502-049X

³ az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Sporttudományi Intézet intézetigazgatója, egyetemi tanár, az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Sport- és Egészségtudományi Kutatócsoportjának tagja

bognar.jozsef@uni-eszterhazy.hu, ORCID: 0000-0002-5982-7833

Kutatásunk célja a gyorskorcsolyaedzők felkészítéséhez, valamint a pedagógusképzéshez hasonló rendszeres továbbképzéshez szükséges pedagógiai módszerek feltárása volt. Az elemzéshez a szövetség dokumentumait ($n = 5$) és kérdőíves felmérést használtunk edzők ($ne = 26$), versenyzők ($nv = 69$) és szülők ($nsz = 69$) körében, továbbá interjúkat készítettünk ($ne = 6$, $nv = 6$, $nsz = 6$) sportági vezetőkkal kiegészítve ($nsv = 2$). Az eredmények alapján az edzők szakmai tudása ($M = 3,84 \pm 0,41$), módszertani képességei ($M = 3,84 \pm 0,37$) és motivációs ereje ($M = 3,81 \pm 0,62$) kulcsfontosságú, akárcsak a pedagógusképzésben a tanári kompetenciák. Az edzők a továbbképzést, a szülők a szervezett képzéseket részesítik előnyben; minden résztvevő támogatja a képzési lehetőségek bővítését és a környezet fejlesztését.

Kulcsszavak: edukáció, gyorskorcsolya, edzők pedagógiai tudása, edzői nézet, attitűd

DOI: 10.37205/TEL-hun.2025.1.04

© 2025. Ez az alkotás a CC BY-NC-ND 4.0 licenc alatt kerül közzétételre.

Bevezetés

A *gyorskorcsolya sportág* egyre nagyobb szakmai és tudományos figyelmet kap nemzetközi szinten (Zhang & Xia, 2011; Kruk et al., 2018; Jizu et al., 2021). A sportolók sikeres felkészítése és nemzetközi eredményessége nagymértékben függ az edzők képzettségétől, tapasztalatától és folyamatos szakmai fejlődésétől, hiszen ők felelnek a teljesítmény mögötti felkészítési folyamatokért. Az edzőképzés elengedhetetlen a sportág fejlődéséhez: az edzők pedagógiai és szakmai feladatokat látnak el a sportolók kiválasztásától a környezettel való együttműködésig, ami elősegíti a sportolók fejlődését (Denison, 2007; Erickson et al., 2008). A nemzetközi szakirodalom (Côté et al., 1995; Martens, 1997; Wallis & Lambert, 2016) a versenyeztetés, az edzéstervezés és a szervezési készségek fontosságát hangsúlyozza, amelyek az edzői tevékenység alapvető tényezői. Az edzők szerepe kiemelt a sportoló teljesítményében, amely komplex folyamat (Mageau & Vallerand, 2003; Keatlholetswe & Malete, 2019).

A pedagógusképzés és az edzőképzés számos hasonlóságot mutat, különösen a pedagógiai felkészültség és a nevelési-oktatási feladatok tekintetében. Mindkét területen alapvető elvárás, hogy az oktatók és az edzők magas szintű szakmai és pedagógiai ismeretekkel rendelkezzenek (Gombocz, 1996). Az edzőképzésben kiemelt jelentőségű, hogy az edzők ne csupán sportági tudásra, hanem pedagógiai kompetenciákra is szert tegyenek, hiszen ezek elengedhetetlenek a sportolók teljesítményének és személyiségfejlődésének irányított fejlesztéséhez (Gombocz, 2005; Révész et al., 2013). A képzések és továbbképzések szerepe meghatározó, mivel ezek során az oktatók és az edzők gyakorlati tapasztalatok révén továbbfejleszthetik szakmai és pedagógiai készségeiket (Richardson, 1996). A pedagógusok és az edzők nézetei, tudása és attitűdjei jelentős hatással vannak mindennapi munkájukra. A nézetek magukban foglalják az egyén vélekedéseit, elköteleződését és ideológiai megközelítését (Calderhead, 1996). A gyakorlati tapasztalatok folyamatos visszacsatolásként működnek, elősegítve a nézetek fejlődését és változását (Richardson, 1996). Az attitűdök szoros kapcsolatban állnak a kognitív nézetekkel (Falus, 2001), amelyek formálódásában a személyes és iskolai tapasztalatok, valamint a képzések és gyakorlati munka egyaránt meghatározó szerepet játszanak (Falus, 2006). Az edzők kompetenciái közé tartoznak az ismeretek, a tudás, a készségek és a jártasságok, valamint a személyes értékek, az attitűd, a személyiség

és a motiváció. A kompetenciák között megkülönböztethetők a sportágspecifikus és az általános pedagógiai készségek (Czechowski & Zukowska, 2010).

Számos ország átfogó edzőképzési programokat dolgozott ki (Campbell, 1993; De Knop et al., 1996), azonban az edzők jellemzően kevés időt fordítanak formális továbbképzésre (Gould et al., 1990; Gilbert et al., 2006). Abraham és Collins (1998), valamint Gilbert és Trudel (1999) rámutattak arra, hogy a rövid kurzusok és a nagyszabású képzési programok önmagukban nem elegendők az edzők szemléletének és attitűdjének tartós megváltoztatásához. Hajdúné (2015) tanulmányában arra a következtetésre jutott, hogy az edzői továbbképzések akkor hatékonyak, ha azok intézményesített, rendszeres formában valósulnak meg, és a képző-intézmények, valamint a sportági szakszövetségek szoros együttműködésére épülnek. Côté (2006) szerint az edzőképzést kooperatív tanulási lehetőségként kell értelmezni, ahol az edzők nem csupán befogadói a tudásnak, hanem aktív résztvevői a szakmai eszmecserének és a tapasztalatmegosztásnak.

Ezzel szemben számos kutatás arra mutat rá, hogy az edzők szakmai fejlődése elsősorban a saját tapasztalataikon keresztül valósul meg (Salmela, 1996; Gilbert & Trudel, 2005). Tozetto és munkatársai (2017) tanulmányukban megállapították, hogy az edzők interperszonális és intraperszonális készségeiket leginkább informális tanulási folyamatok során sajátítják el, például más edzőkkel való interakció, sportolói múlt, valamint a próbálkozás és a hibázás útján szerzett tapasztalatok révén. Gilbert és Trudel (2006) kutatása szerint az élményalapú és a reflektív tanulási módszerek hatékonyabbak lehetnek az edzők szakmai fejlődésében, mint a hagyományos tantermi képzések, mivel ezek elősegítik a tapasztalatok tudatos elemzését és beépítését az edzői gyakorlatba. Christensen (2014) vizsgálatai azt mutatták, hogy a gyakorlati mentorálás és a szisztematikus visszacsatolás jelentősen javítja az edzők képességeit, különösen az ifjúsági sportban. Ezzel szemben Cushion és munkatársai (2003) kritikája szerint az edzőképzési programok gyakran nem biztosítanak elegendő lehetőséget a valódi edzői környezetben történő tanulásra, ami korlátozhatja a formális képzés hatékonyságát.

Az edzőképzés hatékonyságával kapcsolatos szakirodalom tehát ellentmondásos. Hajdúné (2015) kutatása szerint az intézményesített, rendszeres továbbképzések kulcsfontosságúak az edzők fejlődése szempontjából, míg más vizsgálatok azt mutatják, hogy a legjelentősebb tudásgyarapodás informális tanulási folyamatok során történik (Gilbert & Trudel, 2005; Tozetto et al., 2017). Ez az ellentmondás rávilágít arra, hogy egyik módszer sem elegendő önmagában: a hatékony edző-

képzés valószínűleg a formális és informális tanulási elemek optimális kombinációjával érhető el.

A sportvezetők és a szülők szerepe szintén jelentős az edzők szakmai fejlődésében és a képzési rendszerek alakításában (Salmela, 1996). A sportvezetők elsősorban a formális képzések és a mentorálás révén járulnak hozzá az edzők fejlődéséhez (Wright et al., 2007), míg a szülők hatása leginkább a fiatal sportolók támogatásán, elvárásain és a sportolás iránti attitűdjükön keresztül érvényesül (Harwood & Knight, 2015). Mivel az edzők munkájára mind a formális, mind az informális hatások jelentős befolyást gyakorolnak, az edzőképzési programoknak egyre nagyobb hangsúlyt kell fektetniük a sportvezetőkkel és a szülőkkel való hatékony együttműködés fejlesztésére is.

A hazai kutatások közül Révész és munkatársai (2013) tanulmánya rámutatott, hogy az edzők gyakran érzik úgy, hogy a pedagógiai és a pszichológiai felkészítés területén kevés támogatást kapnak, ezért az edzőképzésben nagyobb hangsúlyt kellene fektetni ezekre az aspektusokra, míg Hajdúné (2015) kutatása arra világított rá, hogy a rendszeres, intézményesített és gyakorlatorientált továbbképzések hatékonyabbá tehetik az edzői fejlődést. Az eltérő kutatási eredmények arra engednek következtetni, hogy az edzőképzés hatékonyságát nem kizárólag a formális vagy informális tanulási módok határozzák meg, hanem ezek kombinációja. Az ilyen típusú képzési modellek alkalmazása a hazai gyorskorcsolyaedző-képzésben is növelheti a programok hatékonyságát és hosszú távú eredményességét.

A kutatás célja

Kutatásunk fő célja, hogy feltárjuk a hazai gyorskorcsolya sportágban az edzők, a sportolók és szüleik, illetve a sportvezetők tapasztalatai alapján az edzőképzés iránti igényt, valamint azokat a pedagógiai módszereket és eszközöket, amelyek kulcsszerepet játszanak a gyorskorcsolyaedzők hatékonyabb felkészítésében és továbbképzésében. Kiemelten vizsgáljuk, hogy mely tanítási stratégiák, gyakorlati képzési formák és oktatási eszközök segíthetik leginkább az edzők szakmai és pedagógiai fejlődését, ezáltal előmozdítva a sportolók eredményesebb fejlesztését. A kutatás során a következő kérdéscsoportokra koncentráltunk:

1. az edzőképzésről és az edzőtovábbképzésről kialakult nézetek,
2. a képzések iránti igény,
3. az edzőktől elvárt tudás, edzői kompetenciák és a hatékony pedagógiai módszerek szerepe az edzőképzésben.

Módszerek

Mintaválasztás

A kutatás a Magyar Országos Korcsolyázó Szövetség (MOKSZ) keretein belül zajlott, hiteles dokumentumokat és a sportág résztvevőit vizsgálva. A módszertan dokumentumelemzést, kérdőíveket és félig strukturált interjúkat tartalmazott.

A dokumentumelemzés a szövetségi feladatkörökre és sportszakmai anyagokra irányult. A feldolgozott dokumentumok közé tartoznak a MOKSZ honlapján található anyagok, mint a *Szövetségi stratégia* online dokumentum, a *Szervezeti és működési szabályzat* online dokumentum, *A korcsolyasport hosszú távú fejlesztési programja* nyomtatott összefoglaló kiadvány, *A gyorskorcsolyasportok hosszú távú fejlesztési programja* online dokumentum, valamint *A gyorskorcsolyasportok hosszú távú fejlesztési programjának ismertetője szülők számára* online dokumentum.

A kérdőívek kitöltésére az összes hazai aktív gyorskorcsolyaedzőt ($n=26$), az összes 14 év feletti igazolt versenyzőt ($n = 69$) és azok egyik szülőjét ($n = 69$) kértük meg (1. táblázat).

	Nő (fő)	Férfi (fő)	Összesen (fő)	Kitöltési arány (%)	Átlagéletkor (szórás)
Edző	9	17	26	81,3	36,5 (14,1)
%	0,35	0,65	1		
Sportoló	32	37	69	81,2	16,4 (2,4)
%	0,46	0,54	1		
Szülő	51	18	69	81,2	44,8 (3,9)
%	0,74	0,26	1		
Összesen:	92	72	164	81,2	
Összesen %:	0,56	0,44	1		

1. táblázat: A kérdőívekkel vizsgált minták elemszáma, a kitöltők nemi megoszlása, kitöltési aránya és átlagéletkora

A félig strukturált interjúk a teljes mintából célirányos mintavétellel kerültek kiválasztásra a kérdőív kitöltését megelőzően. A kutatásban négy különböző csoportba tartozó egyének vettek részt: edzők, sportolók, szülők és sportvezetők.

Az edzői mintát hat fő ($n = 6$) alkotta (négy férfi és két nő), életkoruk 30 és 49 év között változott ($M = 36,5$; $S = 14,1$). Különböző szinteken dolgoznak, két edző

a felnőtt válogatott mellett, kettő az utánpótlás-válogatottban, míg ketten klub-szinten utánpótlás-neveléssel foglalkoznak.

Az edzői tapasztalat tekintetében a megkérdezettek között volt, aki mindössze 3 éve, míg más már 25 éve dolgozik edzőként ($M = 10,6$; $SD = 7,7$).

A sportolók között három férfi és három nő szerepelt ($n = 5$), életkoruk 16 és 24 év között mozgott ($M = 16,4$; $S = 2,4$). A mintában felnőtt és utánpótlás-válogatott sportolók, valamint klubversenyzők egyaránt megtalálhatók.

A szülői csoport hat főből ($n = 6$) állt (három férfi és három nő), akiknek gyermekei különböző versenyszinteken sportolnak: két-két gyermek utánpótlás-válogatott, felnőtt válogatott, illetve klubsztintű versenyző. A szülők életkora 35 és 63 év között mozgott ($M = 44,8$; $S = 3,9$). A sportvezetői mintában két fő szerepelt ($n = 2$), egy férfi és egy nő. Az egyikük rendelkezik edzői végzettséggel, míg a másik nem. Életkoruk 36 és 49 év.

Ez a sokszínű minta lehetőséget biztosított arra, hogy különböző perspektívákból vizsgáljuk meg az edzőképzés iránti igényt és az alkalmazott pedagógiai módszereket.

Adatfelvétel

A dokumentumelemzés során négy, a MOKSZ honlapján szabadon elérhető dokumentumot, valamint egy nyomtatott kiadványt vizsgáltunk. Ezek meghatározó szerepet töltenek be a szövetség működésének szabályozásában és iránymutatásában. A kutatás strukturált folyamatot követett, amelynek első lépése a témák azonosítása és csoportosítása volt. Félig strukturált interjúk alapján gyűjtöttük az egyének véleményeit és tapasztalatait, nyitott kérdésekkel, rugalmasan kezelve a témákat. Az interjúk hossza edzőknél 52–88 perc ($M = 69,1$ $SD = 13,5$), sportolóknál 42–58 perc ($M = 52,0$ $SD = 6,5$), szülőknél 50–73 perc ($M = 60,2$ $SD = 8,9$), sportvezetőknél 58 és 65 perc volt. A 13 kérdésből álló kérdőívet papíralapon osztottuk ki az edzők, sportolók és szülők számára, hogy minél inkább biztosítsák a magas kitöltési arányt. A kutatást gondos előkészítés és előzetes tesztelés előzte meg, amely a validitás és a megbízhatóság növelését szolgálta. A kérdőívek kitöltési időszakának megkezdése előtt előzetes tesztelést végeztünk a célcsoportra jellemző személyek (klubversenyzők, edzők, szülők) bevonásával. A tesztkitöltést követően személyesen megbeszéltük a felmerülő problémás vagy nem egyértelmű kérdéseket, amelyeket szükség esetén módosítottunk. A kérdőív első része demográfiai kérdéseket tartalmazott, ezt követően pedig megállapítások és zárt kér-

dések szerepeltek. Négyfokozatú Likert-skálát alkalmaztunk, amelyben a válaszadók 1-től 4-ig terjedő skálán értékelhették a megállapításokat az „egyáltalán nem tartom meghatározónak” és a „teljesen meghatározónak tartom” álláspontok között. A kérdőívek kitöltésére 2022. május–október között került sor.

Adatelemzés

Törekedtünk arra, hogy a dokumentumelemzés, a félig strukturált interjúk és a kérdőívek ugyanazokat a témaköröket érintsék, és hogy a különböző mérőeszközök sajátosságaiból fakadó eltérő mélységek és részletességek egymást kiegészítve egységes képet adjanak.

A dokumentumelemzés során a kutatás szempontjából releváns adatokat a dokumentumokból összegyűjtöttük és rendszereztük. Az elemzés során az edukáció, a képzés, az edzőképzés, az edzőtovábbképzés és a fejlesztés kulcsszavakat kerestük. Az első lépés a szöveg kódolása és kategorizálása volt, ezt követte az adatok összehasonlítása, végül a témák és mintázatok azonosításával, valamint az értelmezés és a következtetések levonásával zártuk az elemzést.

Az interjúk során nyert adatokat kérdésenként összegyűjtöttük, és tematikus sémákat dolgoztunk ki. Az elemzés Willis (2015) iránymutatásait követte, mely az interjúszövegek részletes összegzésére vonatkozott. Mujdricza és Földvári (2018) alapelvei alapján a grounded theory alapú interpretív kognitív interjúelemzési modellt alkalmaztuk. Az összefoglalók tartalmazták az interjúidézeteket, a hangsúlyos megállapításokat és a hasonlóságokat, különbözőségeket. A megkérdezettek válaszai alapján közös témákat és kódokat azonosítottunk.

A kérdőívek válaszait leíró statisztikai módszerekkel, varianciaanalízissel és diszkriminanciaanalízissel elemeztük. A négyfokozatú skála kizárta a semleges válaszadást, így elkerültük a válaszok középérték felé rendeződését. Az adatfeldolgozást Microsoft Excel és IBM SPSS 24 programmal végeztük, a szignifikanciaszintet 5%-ban határoztuk meg. A statisztikai elemzés során feltétel-ellenőrzést végeztünk, amelynek részeként Levene-tesztel vizsgáltuk a varianciák homogenitását. Amennyiben a szórás homogenitása nem teljesült ($p < 0,05$), robust tesztként Welch-próbát alkalmaztunk. Azoknál a változóknál, ahol a Welch-teszt nem mutatott szignifikáns különbséget ($p > 0,05$), további részletes elemzést nem végeztünk.

Kutatásetikai engedély

A kutatás során maradéktalanul betartottuk a kutatásetikai előírásokat. A 18 év alatti sportolók esetében szülői beleegyező nyilatkozatokat gyűjtöttünk, és min-

den résztvevőt tájékoztattunk az anonimitásról és az adatok bizalmas kezeléséről. A Magyar Korcsolyázó Szövetségtől engedélyt szereztünk (2022-KBOK/00 000 012) az interjúk sportlétesítményen belüli elkészítésére.

Eredmények

A szabályozó dokumentumok szerepe

A *Sportági stratégia* dokumentum kiemelt szerepet szán a képzésnek, a továbbképzésnek és az edzőképzésnek az alapfokú képzéstől a szakedzőképzésig, külső és belső formában egyaránt. Az edzők folyamatos képzésének biztosítása fő célként jelenik meg. A *Szervezeti és működési szabályzat* is hangsúlyozza az edzőképzés fontosságát, és előírja, hogy az edzők feladatkörébe tartozzon a folyamatos fejlődés. A *korcsolyasport hosszú távú fejlesztési programja* nem utal az edzőképzésre, míg a *Gyorskorcsolyasportok hosszú távú fejlesztési programja* említi az edzőképzést, de konkrét javaslatokat nem tartalmaz. A szülőknek szóló kiadvány inkább az önképzést hangsúlyozza, és nem tér ki az edzőképzésre. A képzést és a továbbképzést mint fejlesztési lehetőségeket tartalmazó dokumentumokat a 2. táblázat foglalja össze.

Vizsgált dokumentumok	Képzés, továbbképzés
Sportági stratégia	+
Szervezeti és működési szabályzat	+
A korcsolyasport hosszú távú fejlesztési programja összefoglaló kiadvány	–
A gyorskorcsolyasportok hosszú távú fejlesztési programja online dokumentum	–
A gyorskorcsolyasportok hosszú távú fejlesztési programjának ismertetője szülők számára online dokumentum	–

(A jelzések [+/-] mutatják, hogy a kritériumok megtalálható-e a dokumentumokban)

2. táblázat: A képzést és a továbbképzést mint fejlesztési lehetőségeket tartalmazó dokumentumok összefoglaló táblázata

A résztvevők tapasztalatai és véleménye

Az edzőképzés és -továbbképzés szükségessége minden részt vevő csoport számára kulcsfontosságú kérdésként jelent meg. Az edzők kiemelték, hogy csak megfelelően képzett szakemberekkel lehet a szakmai programokat magas színvonalon megvalósítani, és hangsúlyozták az önképzés, valamint a folyamatos továbbkép-

zés fontosságát. Többen felvetették a belső képzések hiányosságait és a külföldi szakemberek bevonásának szükségességét.

„Az edzőknek folyamatosan fejleszteniük kell tudásukat...” (E2)

„A szövetségi belső képzés hiányos, szükség van külföldi edzők bevonására.” (E5)

A sportolók és szüleik véleménye hasonlóan pozitív a továbbképzések fontosságáról, külön kiemelve az edzők sportszakmai, pszichológiai és pedagógiai ismereteit. Emellett szorgalmazták, hogy ők is részesüljenek ilyen jellegű képzésekben például pszichológiai vagy dietetikai előadások formájában.

„A folyamatos edzőképzés segítené a fejlődésünket, nekünk is hasznos lenne néhány előadás.” (S1)

„Az edzőképzés fontos, de nekünk is jól jönne például pszichológiai képzés.” (S4).

„Az edzőképzés folyamatos fejlesztésre szorul, a szülőknek is tarthatnának előadásokat.” (Sz1)

„Az edző- és szülői képzések segítenék gyermekeink fejlődését.” (Sz3).

A vezetők egyértelműen támogatják az edzőképzés folyamatos fejlesztését, és hangsúlyozzák, hogy a sportolók, edzők és szülők közös edukációja elengedhetetlen a sikeres fejlődés érdekében:

„A szövetség jövője a szakemberek képzésén múlik...” (V1)

„Az edzőképzést kritikus fontosságúnak tartom, mindenkit be kell vonnunk.” (V2)

A résztvevők hasonló véleményt fogalmaznak meg az edzőképzések fontosságáról, azonban míg az edzők a külső szakértők bevonását és a belső továbbképzések fejlesztését tartják szükségesnek, addig a sportolók és a szülők azt is szorgalmazzák, hogy ők is részesei lehessenek bizonyos képzéseknek. A vezetők mindezt egy átfogó, minden résztvevőt érintő oktatási folyamatként látják megvalósíthatónak. A fejlesztési lehetőségekkel kapcsolatos eredmények összefoglalását a 3. táblázat tartalmazza.

	Edzők	Sportolók	Szülők	Vezetők
Fejlesztési lehetőségek, képzés, továbbképzés	Az edzőképzés, az edzőtovábbképzés igényként jelenik meg. Az önképzés működő gyakorlat. Belső képzés hiánya, külföldi szakemberek oktatói bevonása.	Az edzőképzést és az edzőtovábbképzést javasolják, főleg a pszichológia, a dietetika és a szabályismeret területén. A sportolók maguk is igényelnék.	Az edzőképzés és az edzőtovábbképzés, ezen belül is a kommunikáció és a pszichológia dominál. Maguknak és gyermekeiknek is javasolnák a képzéseket.	A vezetők egyértelműen az edzőképzés és az edzőkációja, illetve a kiadványok és információk anyagok mellett foglalnak állást, amelyekbe a sportolókat és szülőket is bevonnák.

3. táblázat: A fejlesztési lehetőségekkel kapcsolatos félig strukturált interjúk eredményei

Fejlesztési lehetőségek

A válaszadók a legfontosabb jellemzőnek tartják az edző szakmai tudását ($M = 3,84 \pm 0,41$), az edző módszertani tudását ($M = 3,84 \pm 0,37$), valamint az edző motivációs bázisát: *hogyan tud biztatni, milyen a hozzáállása* ($M = 3,81 \pm 0,62$). A legalacsonyabb értéket a külföldi edző esetén az edző által az edzésen beszélt idegen nyelv ($M = 2,51 \pm 0,92$) kijelentés kapta (6. táblázat).

Az edzők, a szülők és a sportolók válaszai között hat szignifikáns különbség található.

A szülők számára fontosabb, hogy az edző, ha akadályokba ütközik, képes legyen rugalmasan alternatív megoldásokat találni ($F = 10,192$; $p = 0,000$), az edző pedagógiai felkészültsége ($F = 11,796$; $p = 0,000$), az edző sportszakmai végzettsége ($F = 14,247$; $p = 0,000$), valamint az edző szervezett képzése, továbbképzése ($F = 7,872$; $p = 0,001$), mint az edzőknek és a sportolóknak. Az edzők ugyanakkor fontosabbnak tartják az edzők képzését, önképzését ($F = 5,999$; $p = 0,003$) és az edző műveltségét, kulturáltságát ($F = 9,60$; $p = 0,001$), mint a szülők és a sportolók. A fejlesztési lehetőségek kérdőíveinek részletes eredményeit a 4. táblázat tartalmazza.

Kijelentés	Σ	Edzők	Szülők	Sportolók	F	p
	M $\pm$ SD (n = 164)	M $\pm$ SD (n = 26)	M $\pm$ SD (n = 69)	M $\pm$ SD (n = 69)		
Az edző szakmai tudása	3,84 $\pm$ 0,41	3,81 $\pm$ 0,40	3,83 $\pm$ 0,48	3,86 $\pm$ 0,35	0,15	0,86
Az edző módszertani tudása	3,84 $\pm$ 0,37	3,85 $\pm$ 0,36	3,80 $\pm$ 0,40	3,87 $\pm$ 0,33	0,67	0,52
Az edző motivációs bázisa, hogyan tud biztatni, milyen a hozzáállása	3,81 $\pm$ 0,62	3,88 $\pm$ 0,32	3,83 $\pm$ 0,83	3,77 $\pm$ 0,42	0,36	0,7
Az edző, ha akadályokba ütközik, képes legyen rugalmasan alternatív megoldásokat találni*	3,78 $\pm$ 0,44	3,46 $\pm$ 0,64	3,90 $\pm$ 0,30	3,78 $\pm$ 0,41	10,19	0
Az edző szakmai tudásigénye	3,70 $\pm$ 0,45	3,73 $\pm$ 0,45	3,71 $\pm$ 0,45	3,68 $\pm$ 0,46	0,13	0,88
A szakmai stáb felkészültsége	3,65 $\pm$ 0,51	3,85 $\pm$ 0,36	3,65 $\pm$ 0,48	3,57 $\pm$ 0,58	2,87	0,06
Az edző pszichológiai felkészültsége	3,58 $\pm$ 0,67	3,73 $\pm$ 0,45	3,55 $\pm$ 0,71	3,55 $\pm$ 0,69	0,78	0,46
Az edző pedagógiai felkészültsége*	3,55 $\pm$ 0,59	3,73 $\pm$ 0,45	3,74 $\pm$ 0,44	3,30 $\pm$ 0,69	11,8	0
Az edző sportszakmai végzettsége*	3,52 $\pm$ 0,71	3,62 $\pm$ 0,69	3,80 $\pm$ 0,50	3,20 $\pm$ 0,77	14,25	0
Az edző képzése, önképzése*	3,50 $\pm$ 0,69	3,73 $\pm$ 0,45	3,62 $\pm$ 0,57	3,29 $\pm$ 0,82	6	0
Az edző szervezett képzése, továbbképzése*	3,39 $\pm$ 0,58	3,50 $\pm$ 0,51	3,55 $\pm$ 0,53	3,19 $\pm$ 0,60	7,87	0
Az edző műveltsége, kulturáltsága*	3,28 $\pm$ 0,73	3,65 $\pm$ 0,56	3,41 $\pm$ 0,60	3,01 $\pm$ 0,81	9,96	0
Külföldi edző esetén az edző által az edzésen beszélt idegen nyelv	2,51 $\pm$ 0,92	2,62 $\pm$ 0,94	2,46 $\pm$ 0,73	2,52 $\pm$ 1,07	0,26	0,77

A* felső jelzés és a vastag kiemelés a szignifikáns ($p < 0,05$) különbséget jelzi.

4. táblázat: A fejlesztési lehetőségekkel kapcsolatos kérdőívek vizsgálati eredményei

A diszkriminanciaanalízis (stepwise-módszer) során öt változó esetében találtunk szignifikáns különbséget az edzők, a szülők és a sportolók között (5. táblázat). A legjelentősebb megkülönböztető tényező az edző sportszakmai végzettsége, melyet az edző találékonysága, műveltsége, módszertani tudása és pedagógiai felkészültsége követ.

Lépés	Változók	Wilks' Lambda							
		Stat.	df1	df2	df3	Exact F			
						Stat.	df1	df2	Sig.
1.	Az edző sportszakmai végzettsége	0,85	1	2	161	14,25	2	161	0
2.	Az edző, ha akadályokba ütközik, képes legyen rugalmasan alternatív megoldásokat találni	0,76	2	2	161	12,03	4	320	0
3.	Az edző műveltsége, kulturáltsága	0,76	3	2	161	11,67	6	318	0
4.	Az edző módszertani tudása	0,62	4	2	161	10,83	8	316	0
5.	Az edző pedagógiai felkészültsége	0,58	5	2	161	9,81	10	314	0

5. táblázat: A fejlesztési lehetőségekkel kapcsolatos változók diszkriminanciaelemzése az edzők, a szülők és a sportolók tekintetében

Diszkusszió

Kutatásunkat a Magyar Országos Korcsolyázó Szövetség gyorskorcsolyaedzőinek, sportolóinak, a sportolók szüleinek és sportvezetőinek körében végeztük az edzőképzésről, -továbbképzésről és a pedagógiai módszerekről alkotott vélemények vizsgálatával. Az eredmények rámutattak arra, hogy a szövetségi dokumentumok nem helyeznek kellő hangsúlyt az edzőképzés és -továbbképzés fejlesztésére, így nem ösztönzik ezek rendszeres igénybevételét. Az edzők, a sportolók és a szülők egyaránt úgy vélik, hogy az edzők szakmai tudása, módszertani készségei és motivációs ereje kulcsfontosságú tényező a sportolók fejlődése szempontjából. A szülők kiemelten fontosnak tartják az edzők pedagógiai felkészültségét, míg az edzők saját továbbképzésük szükségességét hangsúlyozzák, amelyet a dokumentumok kevésbé tükröznek. A kutatás eredményei szerint a résztvevők a képzési lehetőségek bővítését és az edzői környezet fejlesztését sürgetik.

Korábbi kutatások szintén hasonló megállapításokra jutottak az edzőképzés fontosságát illetően. A szakirodalmak rámutatnak, hogy az edzők szerepe kulcsfontosságú a sportolók teljesítményének, motivációjának és személyiségfejlődésének alakításában (Bognár, 2010; Lara-Bercial & McKenna, 2017). Côté (2006) szerint a hatékony edzőképzésnek integrált, folyamatos és gyakorlatorientált rendszerként kell működ-

nie, amely nem csupán a technikai és taktikai elemekre összpontosít, hanem fejleszti a pedagógiai és pszichológiai kompetenciákat is. Korábbi hazai kutatásaink rávilágítottak arra, hogy az edzők gyakran nem kapnak megfelelő elméleti és pedagógiai háttérrel, amely szükséges lenne az értékátadáshoz és a hatékony edzői munkához (Telegdi, 2024). Emellett a hosszú távú sportolófejlesztés (LTAD) hatékonyságához elengedhetetlenek a rendszeres edzői és szülői képzések (Telegdi, 2021; Telegdi & Bognár, 2022). A pedagógiai és pszichológiai továbbképzések kiemelt fontosságát számos kutatás hangsúlyozza (Telegdi, 2023), különös tekintettel a tehetséggondozásra és a sportolók személyiségfejlődésének támogatására. A nemzetközi szakirodalomban több tanulmány foglalkozik az edzőképzési módszerek hatékonyságával. Gilbert és Trudel (2006) szerint az élményalapú és reflektív tanulási módszerek nagyobb fejlődést eredményeznek az edzői kompetenciák terén, mint a hagyományos tantermi képzések. Christensen (2014) kutatásai kimutatták, hogy a mentorálás és a folyamatos visszacsatolás jelentős mértékben javítja az edzők gyakorlati tudását, különösen az utánpótlás-nevelés területén. Ugyanakkor Cushion és munkatársai (2003) rávilágítottak arra, hogy az edzőképzési programokban gyakran hiányzik a valódi edzői környezetben történő tanulás lehetősége, ami korlátozhatja a képzés hatékonyságát.

A kutatás eredményei alapján a hazai gyorskorcsolyaedző-képzés hatékonyságának növelése érdekében szükséges lenne egy olyan integrált képzési modell kialakítása, amely ötvözi a formális és informális tanulási módszereket. A résztvevők visszajelzései alapján kiemelten jelentős lenne az edzők gyakorlati tapasztalatokra épülő továbbképzése, valamint a sportvezetők és a szülők aktív bevonása az edukációs folyamatokba.

További kutatási lehetőségek közé tartozik az edzői módszerek és beavatkozások hatékonyságának elemzése különböző korosztályok és képzettségi szintek esetében. Fontos lenne továbbá a sportolók és edzők közötti kommunikációs stratégiák vizsgálata, különös tekintettel a motiváció és teljesítmény összefüggéseire. A jövőbeni kutatásoknak érdemes megvizsgálniuk az egyes sportági szövetségek szerepét az edzőképzés fejlesztésében, és a nemzetközi jó gyakorlatok hazai adaptációját is célszerű feltérképezni.

Kutatásunk korlátai közé tartozik a) a korlátozott mintavétel, amely kizárólag a hazai gyorskorcsolya szereplőire terjed ki, b) a módszertani kihívások, amelyek korlátozták bizonyos tényezők mélyebb feltárását, valamint c) a nemzetközi összehasonlítás hiánya, mivel nem történt közvetlen vizsgálat más országok gyorskorcsolyaedző-képzési programjaival.

Irodalom

- Abraham, A. & Collins, D. (1998). *Examining and Extending Research in Coach Development. National Association for Physical Education in Higher Education*. 50(1), 59–79. <https://doi.org/10.1080/00336297.1998.10484264>
- Bognár, J. (2010). *Pedagógiai és sportpedagógiai ismeretek: jegyzet az OKJ-s sportszakemberképzés számára*. Önkormányzati Minisztérium. https://itc.semmelweis.hu/add/mob/sp_neveles/pedagogia_sportpedagogia_OKJ_jegyzet.pdf. (Letöltve: 2024. 08. 02.)
- Calderhead, J. (1996). Teachers: Beliefs and knowledge. In Berliner, D. C. & Calfee, R. C. (Eds.), *Handbook of educational psychology* (pp. 709–725). Macmillan Library Reference USA, Prentice Hall International.
- Campbell, S. (1993). Coaching Education Around the World. *Sport Science Review*, 2(2), 62–74.
- Christensen, M. K. (2014). Exploring team culture in elite sports: A multi-disciplinary perspective. *Quest*, 66(1), 65–78. <https://doi.org/10.1080/00336297.2013.816771>
- Côté, J., Salmela, J., Trudel, P., Baria, A. & Russell, S. (1995). The Coaching Model: A Grounded Assessment of Expert Gymnastic Coaches' Knowledge. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 17(1), 1–17. <https://doi.org/10.1123/jsep.17.1.1>
- Côté, J. (2006). The Development of Coaching Knowledge. *International Journal of Sports Science & Coaching* 1(3), 217–222. <https://doi.org/10.1260/174795406778604609>
- Czechowski, M. & Zukowska, Z. (2010). The competence of physical education teachers in the health education program. *Roczniki Panstwowego Zakladu Higieny*, 61(4), 395–399.
- Cushion, C. J., Armour, K. M. & Jones, R. L. (2003). Coach education and continuing professional development: Experience and learning to coach. *Quest*, 55(3), 215–230. <https://doi.org/10.1080/00336297.2003.10491800>
- De Knop, P., Engström, L. M., Skirstad, B. & Weiss, M. (Eds.) (1996). *Worldwide Trends in Youth Sport*. Human Kinetics.
- Denison, J. (2007). *Coaching knowledges: understanding the dynamics of sport performance*. A. & C. Black.
- Erickson, K., Brunner, W. M., MacDonald, J. D. & Côté, J. (2008). Gaining Insight into Actual and Preferred Sources of Coaching Knowledge. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 3(4), 527–538. <https://doi.org/10.1260/174795408787186468>

- Falus, I. (2001). Pedagógus mesterség – pedagógiai tudás. *Iskolakultúra*, 2(23), 21–28.
- Falus, I. (2006). *A tanári tevékenység és a pedagógusképzés új útjai*. Gondolat Kiadó.
- Gilbert, W. & Trudel, P. (1999). An Evaluation Strategy for Coach Education Programs. *Journal of Sport Behavior*, 22(2), 234–250.
- Gilbert, W. & Trudel, P. (2005). Learning to coach through Experience: Conditions that influence reflection. *Physical Educator*, 62(1), 32–43.
- Gilbert, W. & Trudel, P. (2006). The coach as a reflective practitioner. In R. Jones (Ed.), *The sports coach as educator: Re-conceptualising sports coaching* (pp. 114–127). Routledge.
- Gilbert, W., Côté, J. & Mallett, C. (2006). Developmental Paths and Activities of Successful Sport Coaches. *International Journal of Sports Science and Coaching*, 2(1), 69–76. <https://doi.org/10.1260/174795406776338526>
- Gombocz, J. (1996). Nevelői pályák párhuzamai. *Kalokagathia*, 34(1–2), 106–120.
- Gombocz, J. (2005). A sportegyesület, a nevelés helyszíne. *Kalokagathia*, 43(1–2), 27–36.
- Gould, D., Giannini, J., Krane, V. & Hodge, K. (1990). Educational Needs of Elite U.S. National Team, Pan American, and Olympic Coaches. *Journal of Teaching in Physical Education*, 9(4), 332–344. <https://doi.org/10.1123/jtpe.9.4.332>
- Hajdúné, L. Z. (2015). Tehetséggondozó programok alternatíváinak bemutatása és alkalmazásának lehetősége az iskolai testnevelés és sport területén. In: Torgyik, J. (Ed.), *Százarcú pedagógia* (pp. 509–513). International Research Institute s.r.o.
- Harwood, C. G. & Knight, C. J. (2015). Parenting in youth sport: A position paper on parenting expertise. *Psychology of Sport and Exercise*, 16, 24–35. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2014.03.001>
- Jizu, S., Zhonglie, Y., Guanjun, W., Yuxin, X., Jing, F. & Ming, Y. (2021). Effectiveness of Physical Fitness Training of Athletes Based On Parameter Bayesian Estimation. *Journal of Physics, Conference Series*, 1744, 1–6. <https://doi.org/10.1088/1742-6596/1744/4/042156>
- Keatlholetswe, L. & Malete, L. (2019). Coaching Efficacy, Player Perceptions of Coaches' Leadership Styles, and Team Performance in Premier League Soccer. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 90(1) 71–79. <https://doi.org/10.1080/02701367.2018.1563277>
- Lara-Bercial, S. & McKenna, J. (2017). No coach, no gain: The central role of the coach in the personal development of youth performance athletes. *Revista de Psicología del Deporte/Journal of Sport Psychology*, 27(3) 50–59.

- Mageau, G. A. & Vallerand, R. J. (2003). The coach-athlete relationship: A motivational model. *Journal of Sport Sciences*, 21(11), 883–904.
<https://doi.org/10.1080/0264041031000140374>
- Martens, R. (1997). *Successful coaching*. Human Kinetics.
- Mujdricza, F. & Földvári, M. (2018). Methodology of cognitive questionnaire testing: analysis of cognitive interviews. *Statisztikai Szemle*, 96(6), 545–574.
<https://doi.org/10.20311/stat2018.06.hu054>
- Révész, L., Csáki, I., Bognár, J. & Trzaskoma-Bicsérdy, G. (2013). Az edző–sportoló kapcsolat vizsgálata az úszás sportágban. *Magyar Pedagógia*, 113(1), 53–72.
- Richardson, V. (1996). The Role of Attitudes and Beliefs in Learning to Teach. In Sikula, J. (Ed.), *Handbook of Research on Teacher Education. Second Edition* (pp. 102–119.). MacMillan.
- Salmela, J. H. (1996). *Great Job Coach: Getting the Edge from Proven Winners*. Potentium.
- Telegdi, A. (2021). Az LTAD hatásmechanizmusa a hazai rövidpályás gyorskorcsolya sportágban. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 22(92), 70–79.
- Telegdi, A. & Bognár, J. (2022). Az utánpótlásnevelésről kialakult edzői nézetek: elvárások és tapasztalatok a gyorskorcsolya sportágban. XIX. Országos Sporttudományi Kongresszus, Előadás-Kivonatok. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 23(96), 93.
- Telegdi, A. (2023). Az edzői szerep megítélése a hazai gyorskorcsolya sportág szereplői között. In Medovarszki, I. (Ed.) *Tantárgy-pedagógiai Kaleidoszkóp: Pedagógiai és szakmódszertani tanulmányok az iskola világából* (pp. 141–154). Líceum Kiadó.
- Telegdi, A. (2024). *A gyorskorcsolya sportágak eredményessége: a hosszú távú sportoló felkészítési program, mint a fejlesztés lehetősége*. Doktori Disszertáció. Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola.
<https://doi.org/10.15773/EKKE.2024.011>
- Tozetto, A. V. B., Galatti, L. R., Scaglia, A. J., Duarte, T. & Milistetd, M. (2017). Football coaches’ development in Brazil: a focus on the content of learning. *Motriz: Revista de Educação Física*, 23(3), 1–9.
<http://dx.doi.org/10.1590/S1980-6574201700030017>
- van der Kruk, E., Reijne, M. M., de Laat, B. & Veeger, D. (H. E. J.) (2018). Push-off forces in elite short-track speed skating. *Sports Biomechanics*, 18(5), 527–538.
<https://doi.org/10.1080/14763141.2018.1441898>
- Wallis, J. & Lambert, J. (2016). *Becoming a sports coach*. Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9781315761114>

- Willis, G. B. (2015). *Analysis of the Cognitive Interview in Questionnaire Design*. Oxford University Press.
- Wright, T., Trudel, P. & Culver, D. (2007). Learning how to coach: The different learning situations reported by youth ice hockey coaches. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 12(2), 127–144.
- Zhang, M. X. & Xia, Y. J. (2011). The Comparative Study on Lower Limb Muscles between International and National Master Skating Athletes. *Applied Mechanics and Materials*, (117–119), 712–715.
<https://doi.org/10.4028/www.scientific.net/AMM.117-119.712>

The Assessment and Opportunities of Coach Education and Professional Development in Hungarian Speed Skating

Our study aimed to identify the pedagogical methods needed for the training and continuous professional development of speed skating coaches so that we can cater for their career-long learning similarly to the currently functioning system of teachers' professional development. For the analysis, we used documents from the Hungarian Skating Federation ($n = 5$) and conducted a survey among coaches ($nc = 26$), athletes ($na = 69$), and parents ($np = 69$), complemented with interviews with sports leaders ($nl = 2$), as well as with coaches ($nc = 6$), athletes ($na = 6$), and parents ($np = 6$). The results show that coaches' professional knowledge ($M=3.84\pm0.41$), methodological skills ($M = 3.84 \pm 0.37$), and motivational power ($M = 3.81 \pm 0.62$) are of key importance, very much like teaching competencies in teacher education. Coaches prefer further training, parents value organized education programs, and all participants support expanding training opportunities and improving the environment.

Keywords: *education, speed skating, coaches' pedagogical knowledge, coaches' beliefs, attitude*